

UN NOU JACIMENT ROMA

A LLORET DE MAR

● L'any 1972, durant l'estiu —juliol i setembre— i quan es procedia a la instal·lació de canonades per al servei d'aigua potable i per al sanejament de la vila en diversos indrets, aparegueren restes de clara identificació romana. A Fenals, en el carrer de Francesc Layret, en obrir la trinxera corresponent i a uns 160 cms. de profunditat, es va començar a trobar gran quantitat de troços d'àmfora, de rajols i material refractari, fragments de lluernes, masses d'argila pasta-da, tègules, algun troç de dolium i altres materials i, fins i tot, una moneda de Domicià, corresponent a l'any 83 d. de C. La impressió que els afeccionats locals en van treure fou que es tractava d'un abocador de material ceràmic d'un possible forn o taller que podia existir més a la vora o més lluny. Restes molt semblants es van trobar també en fer obres al carrer de Sant Jordi, en el sector de Puig Senyorial. Ambdós casos tenien una cosa en comú: la gent recordava, perfectament, haver vist funcionar forns de terrissa o rajols en èpoques modernes en les immediacions d'aquells llocs ara objecte d'interès. (En el cas del carrer Sant Jordi som molts els que hi hem vist ben aprop una bòvila en ple funcionament no fa massa anys). El que era clar, doncs, és que els materials trobats eren romans i que, per tant, en tot cas es posava de manifest una llarga tradició de fabricació de terrissa i materials per a la construcció en funció de l'existència d'una terra argilosa de bones condicions per a ser aprofitada.

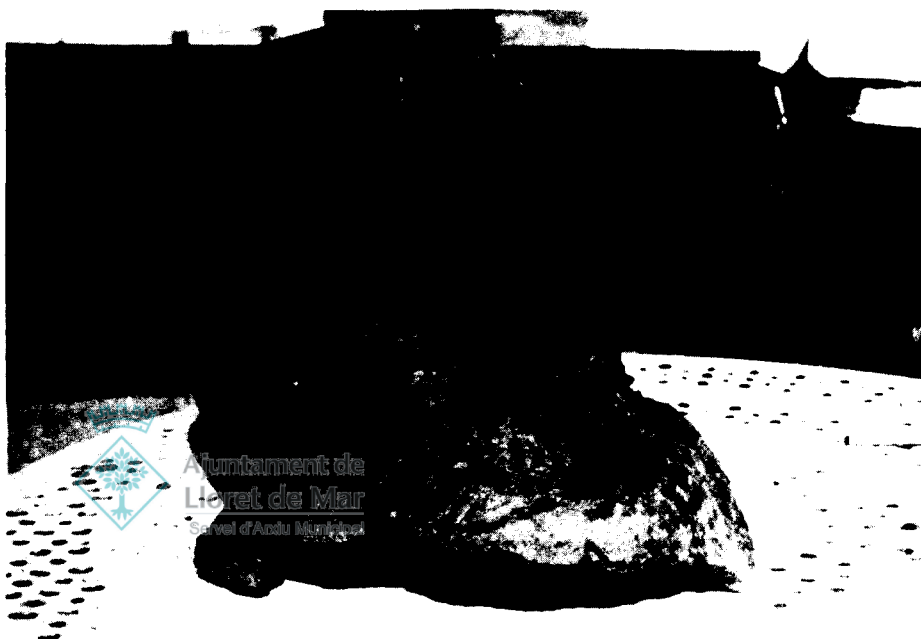
En el cas de Fenals, el Centre d'Iniciatives Culturals de Lloret, llavors de recent creació i en plena eufòria, mostrà les restes trobades al malaguanyat arqueòleg Dr. Miquel Oliva i pressionà perquè el possible jaciment pogués ésser excavat. Els intents d'establir contacte profitós amb els propietaris del solar immediat al carrer per part del Dr. Oliva resultaren infructuosos. I així passà el temps.

Vista general de les primeres fases de l'excavació de Fenals

L'any passat, en ocasió de concedir permís municipal per a construir blocs d'apartaments en el solar comprés entre els carrers Ríu de la Plata i Francesc Layret per un cantó (perpendiculars a la platja) i el carrer del Pla de Fenals i la riera Passapera pe l'altre, —solar que ve a tenir, doncs, una forma de rectangle aproximadament, a instàncies del qui suscriu es va vincular l'esmentada llicència d'obres a la necessitat de fer atenció en el moment de treballar en la zona on es suposava l'existència del jaciment. Una primera part de les obres, del cantó del carrer Pla de Fenals, no va aportar res de nou. Quan es tractà d'anar a fer la segona, l'Ajuntament decidí avançar els aconeximents, i sota la nostra direcció, la brigada d'obres municipal tornà a obrir, a partir del 30 de gener d'enguany, una trinxera o cata d'uns 50 cms. d'amplada, en una llargada d'uns 18 metres, arribant fins al metre i mig aproximadament, de profunditat. Efectivament, tornaren a sortir materials com els de l'any 1972, àdhuc ràpidament es trobà algun fragment de "terra sigil.lata". Tot seguit es demanà a la propietat de la finca que toca amb el carrer —que és el lloc que havia de ser edificat— que deixés fer les prospeccions a l'interior i, aquesta vegada, s'aconseguí sense problemes. A uns 35 m. de distància de la riera i paral·le-

la al carrer Francesc Layret, s'obrí una trinxera de 2,5 m. d'amplada que, progressivament, s'anà allargant, agafant una extensió d'uns 20 metres. L'esmentada trinxera seguia una direcció de sud a nord, segons la progressió dels treballs. En el punt inicial i a la profunditat de 1,80 m. aparegué novament gran quantitat de material: fragments d'àmfores de diversos tipus —dominant les Pascual I i Dressel 2-4—, de tègula, d'ímbrax (equivalent de la teula actual), tot d'una terra força vermellosa, nombrosos fregments, també, de terra sigil.lata —ceràmica fina recoberta d'un vernís vermellós, de l'època imperial bàsicament, que en el cas de Lloret és del tipus aretina (originària del nord d'Itàlia, Arezzo), molt de troços també d'una ceràmica grisa que a la veïna població de Blanes s'ha trobat sovint dins d'una cronologia que va del 50 a. C. al 50 d.C. aproximadament (alguns d'aquests troços pertanyents a un tipus de vas característic denominat "cinochoe"), fragments de lluernes d'una ceràmica fina groguenca, uns dels quals permetien reconstruir el relleu d'una figura humana; cins pesos de terra cuita de forma trapezoidal, d'uns deu cms. d'alçada per 3 de gruix, etc. També aparegué, per primera vegada, un fragment de terra sigil.lata amb la marca rectangular impresa, on semblava llegir-se MA.VA.IIRI, completada amb el dibuix d'una palmeta a la part inferior. La sorpresa principal, però, fou quan es trobaren parets tot seguit, orientades la majoria en sentit obliquu respecte del carrer Francesc Layret, algunes de les quals es demostrava que continuaven per sota del mateix carrer. Aquestes parets tenien uns 70 cms. d'amplada, una parell de filades de pedra com a màxim —les que s'han trobat després en tenen més— i, per sobre, en general, presentaven una mena de revestiment de tègula i tubot. A l'extrem d'una es trobà un clau de bronze. Es localitzaren unes 6 parets, algunes d'elles descrivint la forma d'un rectangle, la qual cosa feia pensar tot seguit en l'existència de compartiments que, lògicament requerien una excavació sistemàtica, en que fos ràpida. Ja no es tractava de l'acumulament d'un simple material abocat sinó que el conjunt oferia moltes més perspectives, i a la llarga, podia aportar dades d'interès a la història antiga de Lloret. Vam posar-nos en contacte amb la Direcció General del Servei d'Arqueologia de la Generalitat i amb la Delegació de Girona per intentar una exca-

Fragment d'àmfora del tipus Dressel 2-4

vació de salvament. Els arqueòlegs Roman Ten, Aurora Martín, Enriqueta Pons, M. del Vilar Vilà, van desfilar per la zona, considerant, en tot moment, que el jaciment podia tenir notable importància. S'establí una bona entesa Generalitat - Ajuntament - Empresa immobiliària propietària dels terrenys, planificant uns treballs sistemàtics d'una durada global d'uns tres o quatre mesos. Per encàrrec del Servei de la Generalitat es féu càrrec de la direcció de l'excavació a partir del 12 de febrer l'arqueòleg Ramon Buxó, d'Olot, amb l'ajuda del també arqueòleg Joan Descamps, als que posteriorment s'afegiren d'altres col.laboradors i personal de la brigada d'obres de l'Ajuntament de Lloret.

Des d'un punt de vista litològic cal dir que la zona on se situa el jaciment, segons l'estudi geològic de la pròpia empresa, immobiliària, portat fins a uns 13 m. de profunditat, està situada en una antiga llacuna litoral formada pel tancament de la desembocadura de la riera per un cordó litoral sorrenc. Els sòls que amb el temps i en èpoques remotes es van sedimentar en aquesta llacuna són una barreja de llims i argiles amb sorres, en capes poc definides i amb un desigual contingut en matèria orgànica, especialment en els nivells més fangosos. Bàsicament cal dir que, a la superfície, es troba una capa de terra vegetal, en alguns llocs procedent de reompliment i d'un espessor de 50 cms. Ve després una capa de llim sorrenc marró, a voltes força argilenc. A continuació i fins a profunditats que oscil·len entre els 7 i els 12 m. sota el nivell del mar, es troba una zona impregnada de matèria orgànica grisa o negra, formada per llims argilosos o sorrencs amb força humitat. A partir de l'esmentada profunditat (-7 i -12) apareixen sòls més compactes, però també formats per barreja d'argiles, llims i sorres. Les argiles que intervenen en la formació estratigràfica d'aquest sòl el fan força impermeables, cosa que determina la presència d'aigües subterrànies a cotes molt superficials, i a voltes, a nivells superiors als que les aigües superficials tenen a la mateixa riera. Cal dir que les anàlisis de les aigües subterrànies han demostrat que són dolces i no salobres com es podria pensar per tant, que afecten poc els materials que hi estan en

contacte, d'aquí que els restes arqueològics recuperats, tot i la humitat, no n'han pas sortit perjudicials.

Evidentment, fa uns dos mil anys, la llacuna de Fenals devia estar ja més o menys dessecada, com ho prova el fet que els romans hi construïssin les instal·lacions que s'estan descobrint. El nivell arqueològic es troba, com ja havíem insinuat i com l'estudi d'En Ramon Buxó i En Joan Descamps corrobora, a partir del metre i mig de profunditat, aproximadament. La mateixa excavació ho permet veure en el tall del terreny les capes superficials d'aquest, sensiblement coincidents amb les dades de l'estudi geològic: una capa de 50 cms. de reompliment, una altra d'uns 70 cms. de terra orgànica, i una tercera d'uns 35 cms. de sauló i sorres. L'estrat fèrtil, arqueològicament parlant, té uns 35 cms. de gruix —en alguns llocs més, ja que, com es suposa, tots els nivells no són sempre matemàticament iguals de per tot, i varien de gruix i llarg de l'àrea —i apareix amb material argilós, amb taques negres intercalades amb argiles clares.

Joan DOMÈNECH i MONER

(CONTINUARA)

Culs d'àmfora, dels molts apareguts en les excavacions

Cul d'àmfora amb una senyal impresa (mesura, senyal de defectuosidat?)

Cul o pivot d'àmfora, amb l'estampilla impresa il·legible.

CORRECCIO D'ERRADES

A la segona part de l'article titulat: "LA PETITA HISTORIA DE CAL CONDE" de Joan Domènech, el text aparegut en un dels paràgrafs es va menjar alguna ratlla la IBM i, per tant, deixava de tenir el sentit correcte. Efectivament, deia:

"En el testament d'Agustí Cabañas i Font (1916), es concedia també el dret d'usdefruit de la meitat de la casa del c/ Sant Carles núm. 10, al Sr. Pius Cabañas i Font, germà del testador i pare d'A. Cabañas i Font, la casa composta de planta baixa i pis, junt amb un hort, situada pràcticament davant de l'altra, a la cantonada del carrer Travesia de Sant Pere (avui de Josep Galceran) i del carrer de Sant Carles, de cabuda aproximada de 452 m2., amb un valor de 225 ptes. de líquid imponible segons el rebut de la contribució de l'immoble, a favor de Francesca Sala i Parés, esposa del testador."

Fàcilment el lector veia que s'enganyaven dues frases sense relació i que, d'altra banda, el testador no podia ser pare de sí mateix ... El text correcte era aquest:

"En el testament d'Agustí Cabañas i Font (1916) es concedia també el dret d'usdefruit de la meitat de la casa del c/ Sant Carles núm. 10, al Sr. Pius Cabañas i Font, germà del testador i pare de Nicolau Cabañas i Llobet. Junt amb la casa esmentada hi anava també, segons el testament d'A. Cabañas i Font, la casa composta de planta baixa i pis, junt amb un hort, situada pràcticament davant de l'altra, a la cantonada del carrer Travesia de Sant Pere (avui Josep Galceran) i del carrer de Sant Carles, de cabuda aproximada 452 m2., amb un valor de 225 ptes. de líquid imponible segons el rebut de la contribució. També aquesta casa tenia concedit, segons l'esmentat testament, el dret d'usdefruit de la meitat de l'immoble a favor de Francesca Sala i Parés, esposa del testador."

Amb aquestes precisions queda subsanada l'errada que aparegué en el text del núm. 328.